

Vergaderjaar 2021–2022

31 288

Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid

Nr. 973

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 september 2022

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van het rapport «Monitor Medezeggenschap Hoger Onderwijs» van onderzoeksinstituut Oberon¹. Voor de vijfde keer hebben het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO), de Vereniging van Hogescholen (VH), de Universiteiten van Nederland (UNL), de Vereniging Medezeggenschap Hogescholen (VMH), Het Landelijke Overleg Voorzitters Universitaire Medezeggenschap (LOVUM), de Landelijke Studentenvakbond (LSVB), het Landelijk Overleg van Fracties (LOF) en HBO-Medezeggenschap de handen ineen geslagen voor de realisatie van een onderzoek dat van waarde is voor de leden van de medezeggenschap, de bestuurders binnen de hogeronderwijsinstellingen en beleidsmakers. Hierbij stuur ik op uw verzoek mijn reactie op de brief van het ISO en de bijbehorende medezeggenschapsmonitor.

Algemeen beeld monitor

De medezeggenschapsmonitor biedt inzichten hoe de praktijk van de medezeggenschap werkt en functioneert en brengt de tevredenheid van centrale en decentrale raden over de medezeggenschapskwaliteit in kaart voor de periode 2021–2022. Het is belangrijk dat studenten en docenten invloed hebben op de vormgeving en kwaliteit van het onderwijs. De dialoog tussen medezeggenschap, bestuurders en toezichthouders is van belang voor de kwaliteitscultuur binnen een instelling.

Het algehele beeld dat naar voren komt uit de monitor is dat het over het algemeen goed gaat met de medezeggenschap in het hoger onderwijs. Ook wordt een aantal ontwikkelpunten benoemd die kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van een goed functionerende medezeggenschap. Met het oog op deze aandachtspunten heb ik onlangs reeds

¹ Zie bijlage.

€ 11,5 miljoen ter beschikking gesteld aan de instellingen voor de periode 2022–2025 om te besteden aan ontwikkelpunten binnen de instelling op het gebied van medezeggenschap aan de hand van vier thema's scholing, ondersteuning, communicatie en vergoeding. Samen met ISO, LSVb, UNL en de VH zijn bestedingsdoelen opgesteld voor deze middelen.

Hierna ga ik specifiek in op de aandachtspunten die het ISO in haar brief aan uw Kamer benoemt.

Facilitering medezeggenschap

Door ISO wordt geconstateerd dat in de monitor medezeggenschappers over het algemeen positief zijn over hun facilitering. Desondanks blijft scholing van de medezeggenschap een aandachtspunt. Vooral de studentgeleding binnen de medezeggenschap zou niet altijd weten dat ze gebruik kan maken van faciliteiten zoals externe deskundigen, juridische ondersteuning en een eigen (scholings)budget.

Ik vind het van belang dat de medezeggenschap binnen instellingen haar belangrijke taak goed kan uitvoeren en daarvoor is goede facilitering een voorwaarde. In de hogeronderwijswetgeving is opgenomen dat medezeggenschapsorganen ten minste kunnen rekenen op scholing, ambtelijke, juridische en financiële ondersteuning. Sommige medezeggenschapsleden, vooral studenten, weten echter niet altijd of faciliteiten bestaan voor hen. De centrale en decentrale medezeggenschapsraden zijn overwegend tevreden, maar opleidingscommissies zien meer aandachtspunten. Uit de monitor blijkt dat de opleidingscommissies de aanwezigheid van externe deskundigen, juridische ondersteuning, eigen budget, scholingsbudget en faciliteiten voor communicatie met achterban als aandachtspunten aanmerken.

Over de mogelijkheden voor scholing en facilitering moet binnen instellingen het gesprek gevoerd worden zodat de leden weten waar zij aanspraak op kunnen maken. Uit de monitor blijkt bovendien dat hier ook een rol ligt voor de medezeggenschap doordat zij zelf initiatief nemen, scholing volgen, de continuïteit en inwerking van nieuwe leden waarborgen en de verbinding zoeken met experts, achterban en andere medezeggenschapsorganen.

Tevredenheidsdiscrepancie

Er is sprake van een kloof tussen tevredenheid bij medezeggenschapsleden van het wetenschappelijk onderwijs (wo) en het hoger beroepsonderwijs (hbo) op het gebied van faciliteiten, financiële compensatie en tijdsbesteding, aldus ISO. Het geconstateerde verschil in tevredenheid tussen wo en hbo zal ik bespreken met UNL en de VH. Uit de monitor blijkt echter ook een kleine stijging in tevredenheid over de aanwezigheid van faciliteiten. Het hebben van een notulist, huisvesting, scholingsmogelijkheden, interne deskundigen en ambtelijk secretaris blijkt vaak goed geregeld. Bijna alle studenten in de medezeggenschap krijgen ook financiële compensatie, zoals vacatiegelden, een bestuursbeurs of een vaste vergoeding per maand, kwartaal of jaar. Daarnaast heeft de helft van de medezeggenschappers afgelopen jaar scholing gevolgd.

Overlegcultuur

ISO geef aan dat het aandeel medezeggenschapsraden en opleidingscommissies dat het gevoel heeft veel invloed te hebben op de gang van zaken binnen de onderwijsinstelling, blijft steken op eenderde. Er is ruimte om de medezeggenschap vroegtijdiger en beter mee te nemen.

Uit de monitor blijkt dat men in algemene zin tevreden is over de overlegcultuur, al is een aandachtspunt voor instellingen om de medezeggenschap vroegtijdiger en beter mee te nemen in plaats van hen pas aan het eind van een beleidsproces te betrekken. Het op de hoogte zijn van rechten en plichten en het tijdig ter beschikking hebben van inlichtingen en informatie bevordert het gesprek op de inhoud, wat een positieve uitwerking heeft op de relatie tussen medezeggenschap en bestuurder. Hier ligt een taak voor zowel de bestuurders als de medezeggenschap.

De impact van corona

ISO laat weten dat de monitor ten slotte aantoont dat de medezeggenschapsraden goed werden geïnformeerd over de coronamaatregelen, maar dat het niet altijd is gelukt om hen te betrekken bij de (crisis)besluitvorming. Hiernaast geven sommige medezeggenschappers aan angst te hebben dat «maatregelen» die tijdens de crisis in het leven zijn geroepen permanent zullen worden. De ruimte om hierover in discussie te gaan wordt niet altijd ervaren.

De medezeggenschap heeft destijds bijzonder knap en slagvaardig ingesprongen op de vraagstukken die aan de orde kwamen. De monitor biedt waardevolle aanknopingspunten om nog beter rekening te kunnen houden met de rol van de medezeggenschap bij eventuele toekomstige maatregelen. Het is verder aan de instellingen en de medezeggenschap in gezamenlijkheid om met elkaar het gesprek te blijven voeren over eventuele maatregelen. De medezeggenschap kan gelet op haar recht tot (ongevraagd) advies op elk gewenst moment hierover ook proactief het gesprek aan gaan met het bestuur.

Animo en opkomst verkiezingen

Een onderwerp dat verder in de monitor aan de orde komt is animo en opkomst bij verkiezingen. Onderdeel van eerdergenoemde bestedingsdoelen voor de € 11,5 miljoen is ook het vergroten van het bewustzijn – in het bijzonder onder studenten – over de belangrijke rol en functie van medezeggenschap. Want hoewel uit de monitor blijkt dat opleidingscommissies relatief vaak aangegeven voldoende bemand te zijn, geven de overige medezeggenschapsraden aan dat er te weinig geschikte kandidaten zijn en onvoldoende opkomst is bij verkiezingen. Overigens biedt de wet ook een alternatief voor verkiezingen voor opleidingscommissies, bijvoorbeeld om kandidaten aan te dragen en om te werven via een sollicitatie. Samen met ISO, LSVb, UNL en de VH voeren we gesprekken om vanuit ieders invloedssfeer de opkomst van de verkiezingen te kunnen verhogen en bekendheid en animo voor medezeggenschap te kunnen vergroten.

Het is belangrijk dat studenten en docenten invloed hebben op de vormgeving en kwaliteit van het onderwijs. De medezeggenschap heeft een belangrijke rol binnen instellingen, zowel adviserend, besluitvormend als agenderend op actuele onderwerpen en ontwikkelingen binnen de instelling, het hoger onderwijsveld, zoals bij het huidige bestuursakkoord², en de maatschappij. De studenten en docenten staan immers centraal: zij ervaren de dagelijkse praktijk van het onderwijs en de grote uitdagingen in de maatschappij. Zij kunnen waardevolle input en advies leveren aan de bestuurders bij nieuwe beleidsvoornemens en afspraken op verschillende niveaus.

² Kamerstuk 31 288, nr. 969.

Ik vind het belangrijk dat medezeggenschap dus bovenal een natuurlijke gesprekspartner is van het bestuur in het belang van de kwaliteit van het onderwijs en de cultuur binnen instellingen. Met de uitkomsten uit deze tweejaarlijkse monitor kunnen we samen met alle betrokkenen de kwaliteit van de medezeggenschap blijvend verder ontwikkelen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.H. Dijkgraaf